

D'ací allà,
d'allà ací

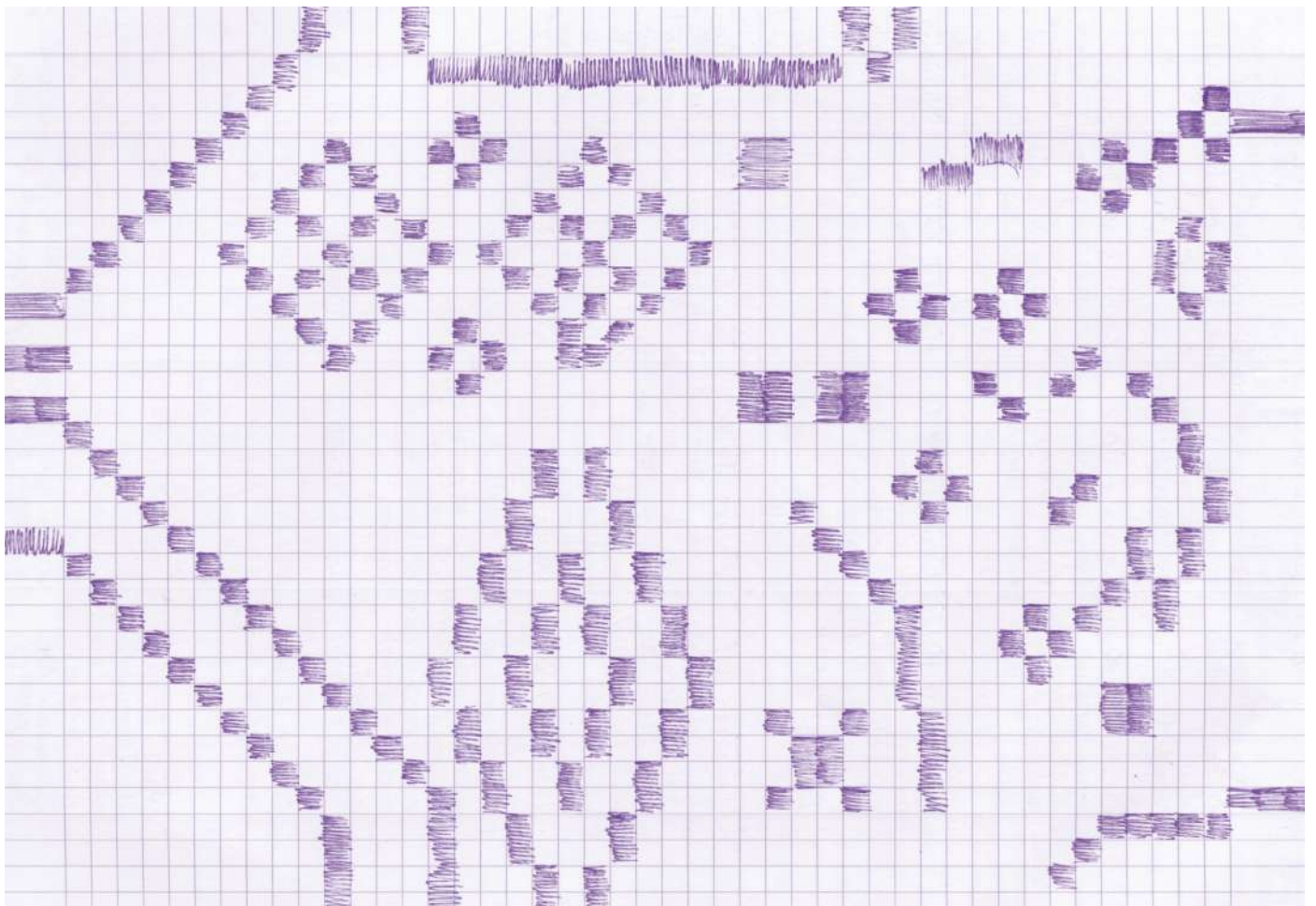

Índex

D'ací allà	6
Programa Art i Context	7
Artistes	8
Bestiari	10
Diari I	14
Diari II	18
Grafiti i espai públic	22
Imaginaris de futur	26
Vida i cos	30

D'ací allà, d'allà ací es va tractar d'un grup de treball format per sis docents de diferents nivells i disciplines a través del qual reflexionem sobre les possibilitats de l'arxiu com a eina i material per a l'experimentació i aprenentatge a l'aula, partint de les línies de treball del programa Art i Context i la investigació i producció de les artistes que el conformen: M Reme Silvestre, Álvaro Porras, Marina González Guerreiro, Claudia Dyboski, Diego Navarro i Dario Alva.

Des del seu inici, el 19 de setembre de 2022, el projecte es va estructurar mitjançant cinc sessions: una de contacte amb les docents, dues de treball en grup i investigació que van ser complementades amb pràctiques a l'aula, una altra de recollida i intercanvi de conclusions i materials, i, finalment, una sessió final el juny de 2023, coincidint amb la inauguració de l'exposició. Cada sessió mensual disposàvem d'un espai per a posar en comú l'après, implementat i descobert a l'aula a mesura que s'avançava amb lectures i pràctiques que compartíem en les trobades en l'IVAM.

Partint de les línies de treball i investigació de les artistes del programa Art i Context –vida i cos, diari, grafiti i espai públic, imaginaris de futur i bestiari– i amb el suport de textos, materials i obres que aborden la idea d'arxiu en la contemporaneïtat, dissenyem de manera conjunta aquesta publicació que funciona com un quadern didàctic, compilant metodologies, recursos i activitats plausibles de ser activades a les aules de manera autònoma pel professorat.

Aquest material està pensat i estructurat en sis capítols que responen a les sis docents

que van participar i que ací intervenen. Al seu torn, cada capítol compta amb diferents apartats: una breu reflexió sobre el procés d'investigació de cada docent, una recepta que elles mateixes han dissenyat per a orientar i inspirar les docents receptores d'aquest quadern perquè puguin activar les seues propostes a l'aula i una breu biografia en la qual presenten la seua trajectòria.

Programa Art i Context

El programa Art i Context de l'IVAM és un projecte bianual que es compon d'actuacions, produccions, tallers, xarrades, converses, nous formats d'investigació i producció de la pràctica artística i pensament contemporani. Curat per un equip convidat per la institució, el programa es proposa com un diàleg entre la nova producció de cinc projectes artístics seleccionats per l'equip curatorial i el públic actiu del context. Com a cos annexat a la institució, Art i Context es planteja com un procés d'intercanvi entre els recursos institucionals (col·lecció, exposicions, departaments, sabers), les veus convidades (artistes, crítiques, comissàries, artesanes, pedagogues) i espais d'intervenció (museu, web, catàleg).

El programa consta de dues presencialitats: la interna i la pública. Cadascuna d'elles implica diferents maneres de trobada i conversa. Internament, el programa Art i Context funciona com una conversa entre els artistes seleccionats, l'equip curatorial i altres veus convidades: un acompanyament a cinc projectes amb el qual pensar la contemporaneïtat, el context i l'activació oberta del diàleg. La presencialitat pública es planteja com una connexió entre la investigació interna i el públic local i internacional. En aquest sentit, la trobada pública serveix també com un pretext per a la desterritorialització del museu, i entendre així que l'espai ja és la mescla entre l'acció física i digital, entre el dins i el fora del camp institucional. Per aquesta raó, Art i Context també entén Internet com un espai d'intervenció per a visibilitzar i entrar en diàleg amb el pensament i la pràctica contemporània.

El programa finalitza amb un acte expositiu en el qual es presentaran els projectes artístics resultants del procés

d'investigació i accions que es duguen a terme al llarg d'aquests dos anys.

En definitiva, el propòsit del programa és la creació d'una xarxa de converses per a activar intercanvis de sabers entre l'escena local i internacional. Una sèrie d'intercanvis que assumeixen treballar el context sense una posició hermètica i situant els cossos com espais d'escolta: una transferència de dades i afectes pensats des de les presencialitats i pràctiques contemporànies.

La primera edició es va dur a terme entre els anys 2021 i 2023. El primer equip curatorial convidat són Carles Àngel Saurí, Ali A Maderuelo i Julia Castelló, els qui van dissenyar la metodologia del programa i van seleccionar el grup d'artistes. A partir de desembre de 2021, la coordinació continua amb Ali A Maderuelo i Julia Castelló.

A partir d'abril del 2022, s'incorpora a l'equip Elena Sanmartín per a dissenyar i coordinar la línia d'educació, al costat de l'equip d'Educació de l'IVAM.

<https://ivam.es/es/pac-arxiu/>

Claudia Dyboski és una escultora valenciana. El seu imaginari, poblat de bèsties híbrides i artefactes rudimentaris, proposa un món que es recupera lentament d'una era distòpica, un ressorgir de la vida intel·ligent, una nova etapa biològica. Aquests éssers immadurs tenen trets humans; alguns d'ells contenen en els seus cossos parts de les màquines que l'home va deixar enrere. Parlen un altre llenguatge; s'amaguen en els boscos i en les ruïnes de civilitzacions antigues. Dyboski esculpeix un món de fem i silicona, d'espuma i filferro, on la vida es regenera i es transforma: es tracta d'un món sense paraules, d'una vida encara infant que tempteja el seu cos nou en un planeta envellit.

Marina González Guerreiro, amb una aproximació des de l'«instal·latiu» a mitjans com l'escultura, el vídeo, la fotografia o la pintura, aborda la inserció dels grans relats en l'àmbit quotidià a través de la subjetivació i la resignificació dels objectes. El seu procés creatiu parteix de l'acumulació de materials, convertint l'estudi en un espai d'assaig, on objectes de les més diverses procedències conviuen en un ritual íntim. En la seua pràctica es percep un preciosisme construït a través de materials precaris i usats, així com la recerca de l'equilibri entre l'ordre i el desordre, el control i l'atzar.

Álvaro Porras desplega el seu treball a través de la permutació de codis simbòlics i somàtics, en línia a pràctiques experiencials i emancipacions de l'art en el context urbà. Amb intenció de relat historiogràfic, la seua obra va en anades i vingudes a través de la pintura i la gràfica com a resposta a processos d'escriptura, cap a conceptualismes d'acció i intervenció mínima.

Diego Navarro és un artista multidisciplinari nascut i resident a València la producció del qual es divideix principalment en el camp sonor –a través de la composició musical electrònica i el disseny de so per a mitjans contemporanis– i visual, influenciat principalment per les estètiques del videojoc i la fantasia.

Darío Alva és un artista digital resident a Madrid que desenvolupa una investigació orientada a la creació audiovisual i les CGI. La seua pràctica artística està influenciada per una àmplia sèrie de mitjans i disciplines, principalment enfocada als estudis de la imatge-temps o les economies atencional.

M Reme Silvestre es val d'elements de l'àmbit de la higiene i la cura corporal, i de dispositius provinents de la imatgeria esportiva i la biologia sintètica per a explorar com tecnologia i economia condicionen la pròpia percepció física i corporal, i com això es relaciona amb les dependències del cos contemporani.

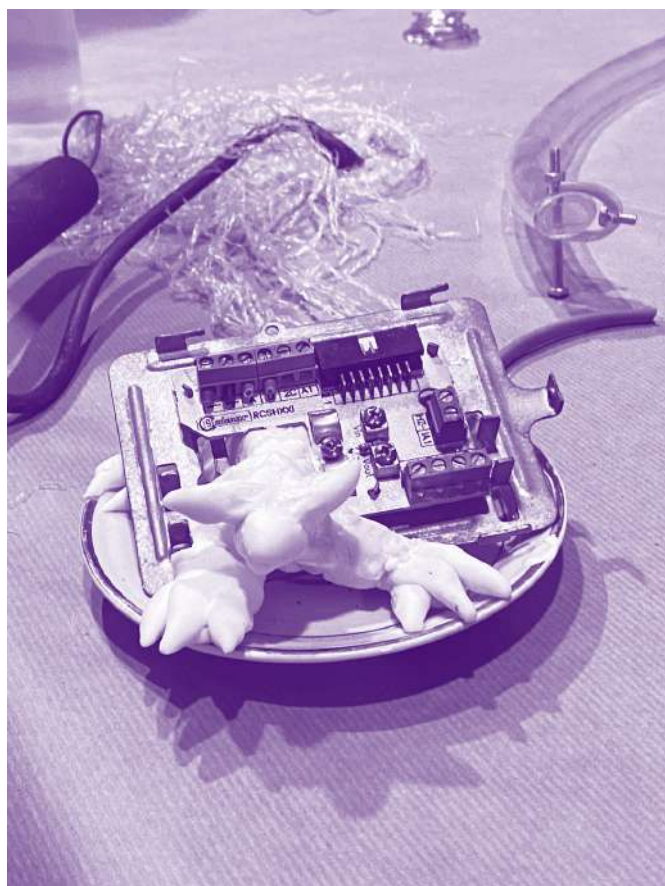
Claudia Dyboski _____ Bestiari
Marina González Guerreiro _____ Diari
Álvaro Porras _____ Grafiti i espai públic
Diego Navarro y Darío Alva _____ Imaginaris de futur
M Reme Silvestre _____ Vida i cos

Proposta per a activar l'arxiu a l'aula a partir de l'obra de Claudia Dibosky

Durant el matí, les sessions se succeeixen l'una rere l'altra, sense donar temps a la reflexió: cada vegada que sona el timbre, comparteixes una mirada d'ànim i algunes frases amb la professora del torn següent. A penes uns segons per a situar mentalment la classe a la qual has de dirigir-te a continuació. És una carrera de relleus docent, i a una no li queda altra cosa que pensar sobre l'ocorregut asseguda en el metro, mentre l'estómac rugeix.

Pensar sobre l'ocorregut: avaluar allò realitzat en classe per a qüestionar-ho, entre altres possibilitats. En la majoria d'ocasions, això sol ocórrer en solitari, ja fora de la jornada laboral. Per aquest motiu, les propostes que arreplega aquesta publicació són, també, un crit d'auxili, ja que han constituït el punt de partida per a la reflexió sobre l'existència d'espais d'autoavaluació i coavaluació docent en els centres educatius. O, més aviat, sobre l'absència d'ells. Aquesta va ser la principal motivació per a la creació del grup de treball D'ací allà, d'allà ací: formar part d'un arxiu d'experiències que situaren la pràctica docent dins d'un marc comú, col·lectiu i crític.

Claudia Dyboski i els seus ecosistemes distòpics de bèsties híbrides i artefactes rudimentaris –arreplegats sota el terme bestiari– han sigut el punt de partida per a configurar aquesta proposta didàctica. Pensant en Marina Garcés, i per a ser honestes amb la nostra realitat, parlar de bestiari en el context d'un institut habitat per un alumnat en constant mutació implica irremeiablement parlar de cos i identitat. Partint d'aquesta premissa, propose investigar l'espai-aula en els ecosistemes de Dyboski, i a l'alumnat en les seues bèsties.

Recepta

Si entenem la bèstia com un cos dissident, un cos que es desborda, que depassa, que desborda la norma, com podem comprendre'l? Com podem arribar fins a ell?

Fer

D'ara endavant, poden realitzar-se totes les activitats, unes poques o cap. Poden activar-se seguint l'ordre proposat o no. Fes-los teus, ja sabem que cada grup és un món i el que funciona allí no el fa allà.

Proposta 1/ Objectes, persones, espais

Què passa quan ens relacionem amb el nostre entorn? Les persones estem fetes de fragments d'altres coses? Però això no és una mica monstruós?

Aquesta activitat prèvia té com a objectiu activar altres maneres d'observar. Per a això, partirem de l'elecció d'un objecte i d'un espai concrets, que després fotografiarem, com a excusa per a generar metàfores visuals, descontextualitzant i resignificant el fotografiat. Així, un bolígraf pot convertir-se en un ésser amb vida pròpia. Un braç, en la branca d'un arbre del pati. Amb les imatges creades maquetem i imprimim un fanzine.

Proposta 2/ Manipulació de sons

Com és possible que una cosa tan normal com un so pugui ser bèstia? Ah, espera, els sons són normals? Què és un so normal?

Aquesta activitat s'inicia amb una tasca individual: gravar sons presents en la nostra rutina. Cada alumna prepararà una bateria de sons per a compartir-la en classe, sense aportar cap mena d'informació sobre la seua font. El grup haurà de jugar a endevinar l'acció o l'objecte que genera aquells sons. Aquests recursos sonors s'emmagatzemaran en una carpeta digital compartida i passaran a formar part d'un gran arxiu final.

Proposta 3/ La bèstia soc jo

Com habitem l'institut? Existeixen altres formes possibles de fer-ho? Tots els éssers sentim igual l'espai?

Per a això, elaborarem artefactes amb els quals alterar la percepció de la realitat. Aquests funcionaran com una mena de pròtesi que distorsionen els nostres sentits (la vista, el tacte, l'olfacte o l'oïda) pensant-nos com a cossos dissidents dins de l'institut. Aquesta activitat requereix un treball previ en el qual cada persona reflexione sobre la manera d'ocupar l'institut físicament. És recomanable generar una conversa col·lectiva en la qual es puguen posar en comú les experiències al voltant d'aquest assumpte. Per a la construcció dels artefactes és recomanable utilitzar materials oposats o reutilitzats. Una vegada construïts els activarem generant arxius audiovisuals.

<i>Dijous 27-11</i> No hi ha més... deixar anar... deixar anar... deixar anar...	<i>Divendres 28-11</i> Tercer dia... Tercer dia... Tercer dia...	<i>Dissabte 29-11</i> Tercer dia... Tercer dia... Tercer dia...			
<i>Dijous 4-12</i> Què puc... Què puc... Què puc...	<i>Divendres 5-12</i> Què puc... Què puc... Què puc...	<i>Dissabte 6-12</i> Què puc... Què puc... Què puc...			
<i>Dijous 11-12</i> Què puc... Què puc... Què puc...	<i>Divendres 12-12</i> Què puc... Què puc... Què puc...	<i>Dissabte 13-12</i> Què puc... Què puc... Què puc...			
<i>Dijous 18-12</i> Què puc... Què puc... Què puc...	<i>Divendres 19-12</i> Què puc... Què puc... Què puc...	<i>Dissabte 20-12</i> Què puc... Què puc... Què puc...			

Arxivar

Una vegada hem dut a terme aquestes activitats, generat experiències en relació amb el concepte de bestiar i després d'haver-nos descobert sent bèsties, és hora de recopilar tot el material. És a dir: arxivar-ho, perquè aquesta bèstia que hem creat habite sempre dins de nosaltres. El que ací es proposa és elaborar un relat audiovisual individual amb els sons recopilats i els vídeos creats amb els artefactes.

Per a això vos proposaré dues receptes per a abordar l'arxiu. La primera d'elles respon a un exercici que porte implementant des de fa un parell d'anys (de manera interrompuda, molt a la meua pesar) i que servirà per a entendre què pot ser un arxiu. Es tracta de portar un registre diari dels esdeveniments i experiències més rellevants per a nosaltres. Aquesta recepta és la primera que vaig dur a terme per al grup de treball de D'ací allà i la que em va fer connectar les meues experiències vitals amb l'arxiu, tema que articula tota aquesta publicació. La segona recepta l'he pensada específicament per a treballar la idea de bestiar a través de l'arxiu en classe. Per tant, el recomanable és posar en pràctiques totes dues.

Proposta 1/ Recepta per a arxivar el teu dia a dia

Materials: una llibreta quadriculada grandària A5 (aproximadament), tres bolígrafs de diferents colors i una regla mil·limetrada.

Preparació de la llibreta:

1. Deixa el primer full de la llibreta en blanc. En aquest full pots escriure, per exemple, el període de temps que abasta la llibreta, el teu nom o el criteri que seguiràs per a l'arxiu del teu dia a dia.
2. Amb l'ajuda de la regla i un dels tres bolígrafs, divideix el segon full en quatre columnes i set files. D'aquesta forma, generaràs una taula que ocupe tot el full de la llibreta, similar al format d'un calendari.
3. Pots repetir el segon pas en uns quants fulls de la llibreta si ho creus convenient. **Recomanació:** no ho faces en totes perquè pot ser que més endavant vulgues canviar de format.

Buscar el moment adequat per a escriure:

1. Pensa en quin moment del dia escriuràs el teu registre. **Recomanació:** fes-ho al final del dia, o al principi del següent, per a registrar l'esdeveniment en la jornada anterior.

Escriure el teu dia a dia:

1. Pensa en quina informació del teu dia vols arxivar. Pots seguir un ordre cronològic dels moments més rellevants del dia, pots decidir centrar-te en escriure els noms de les persones amb les quals has estat i què has fet amb elles o pots centrar-te en el que has menjat aquell dia, entre moltes altres coses.
2. Comença escrivint en la primera casella de la fulla.
3. Encapçala la casella escrivint la data del dia sobre el qual escriuràs amb un color diferent del que has traçat les línies de la taula.
4. Fes un repàs mental de tot allò que t'ha ocorregut durant el dia i selecciona els moments que s'ajusten al teu criteri.

5. Anota aquells moments en la casella, en la línia de baix de la data, amb el tercer bolígraf, que serà d'un color diferent dels dos utilitzats anteriorment.

6. Segueix els anteriors passos cada dia, d'aquesta forma la teua fulla s'anirà completant.

Proposta 2/ Receita per a convertir-se en bèstia

1. Decideix quines parts del teu cos registraràs. Poden ser fragments o el teu cos sencer.
2. Fotografia aquelles parts en totes les possibles postures que se t'ocórreguen.
3. Maqueta totes les imatges creant una seqüència.

Irene Linares Antolinos (Elx, 1997)

s'ha format en art i educació, i actualment és professora de secundària en un institut públic. Entén l'art com una manera de pensar amb les mans i sentir amb el cap, i intenta portar aquesta metodologia a qualsevol projecte que posa en pràctica; tant a l'aula com fora d'ella. Quan era xicoteta, li agradava ballar en el saló de la seua casa i la seua intenció és continuar ballant.

Proposta per a activar l'arxiu a l'aula a partir de l'obra de Marina González Guerreiro

[14/02/23 Aeroport: València-Roma]

Aquesta mena d'escrits se'n diuen memòria: un exercici que realitzes quan acabes una activitat, una espècie d'arxiu, un diari de camp, moltes vegades, fet a posteriori. Jo vaig arribar tard, una sessió tard, i això em va fer tindre la sensació que mai vaig arribar a temps.

Deure: pensar sobre l'arxiu, l'obra de Marina González Guerreiro, el diari. Connectar-ho, en mesura del possible, amb el donat en classe.

Jo no soc professora, no encara, ara faig una cosa anomenada col·laboracions docents. Beca de Formació al Professorat Universitari, Universitat Politècnica de València, Facultat de Belles arts, una tesi que cada vegada té més a veure amb l'educació, per molt que m'haja costat d'acceptar, no sé per què. Encara no soc professora, però ho vull; amb vint-i-sis anys no sé si es pot continuar dient, però quan siga major vull ser professora d'universitat.

Una cosa que he après no fa molt és que ensenyar és continuar aprenent. Entrar a l'aula amb aquella idea et fa situar-te de manera diferent en l'espai, en la paraula, en el mètode i en el contingut. Ensenyar és aprendre amb l'alumnat. Ensenyar és crear. Ensenyar és investigar. Ensenyar no deixa de ser apuntar-se a un curs, fer-lo i haver de realitzar una memòria.

[21/03/23 Estudi: Benimaclet, València]

Estic pensant en tots els intents de començar a escriure anteriors al 14 de febrer, potser eren bons, potser millor que aquests. Potser podria mirar si Word els té guardats: un arxiu d'intents fallits d'escriptura.

El primer que vaig ensenyar en les sessions va ser creuar, un arxiu digital fotogràfic de pintades al carrer. Ho vaig fer per a dialogar amb la proposta d'un dels companys que estava treballant amb l'obra d'Álvaro Porras. També perquè calia mostrar la recepta d'un arxiu personal i jo no la tenia, quin arxiu tinc que fins a aquesta pregunta no era un arxiu, sinó una acumulació, un procés sistemàtic, quasi un impuls?

El següent que vaig haver de mostrar sempre va ser procés, no va haver-hi resultats de l'alumnat. Circumstancialment, qui es va enfrontar als deures vaig ser jo. Com incloure aquestes reflexions? Com trasllades aquesta experiència a la classe quan ja hi ha una matèria, unes sessions, uns temps programats?

Una lectura compartida d'Un món comú de Garcés amb Marina González Guerreiro. Lectura com a resposta i proposta després d'una conversa sobre el no-creure i l'apatia de l'alumnat de Belles arts, que no deixa de ser reflex d'una sensació general, no sé si generacional. Tristesa i ràbia convertides en immobilitisme. Futur, futur, futur, futur, futur en un present carregat de la sensació de no tindre certes. Què oferir-los? Quin és el paper de l'artista o la professora? Amulets, en el cas de Marina. Un món comú en onze sessions teòriques-pràctiques i un desdijuni van ser la meua resposta.

[05/04/2023 Estudi: Benimaclet, València]

Un dia abans de la penúltima sessió, penge a la carpeta compartida el següent: 1. Àudio, 2. Estirar del fil a un pensament_D'ací i d'allà.docx, 3. Pla Estètica i cultura visual en

l'era digital.docx i 4. Correu electrònic.

Marina va comptar en classe la seua experiència com a artista. Ella els va presentar el seu treball i els va proposar realitzar una acció: reproduir l'activitat que va dissenyar al costat de Raúl Hidalgo dins del programa Art i Context, Una pregunta. Marina no estava a València, així que la seua presència va ser digital. El meu àudio explicava açò i la resta dels arxius que els havia enviat. Jo no estava a València quan van realitzar la penúltima sessió, així que la meua presència va ser digital.

Estirar del fil a un pensament. Com es formula una idea? Com traslladar un procés de reflexió? Com la memòria construeix un relat d'allò que sembla espontani? No és un diari un arxiu de la memòria? Vaig presentar un diari que relatava: «Hui, dimecres 16 de novembre», «Ahir, dimarts 15 de novembre», «Abans, abans d'ahir, diumenge 13 de novembre», «Abans, abans, abans d'ahir, dissabte 12 de novembre», «Abans, abans, abans, abans, abans, abans d'ahir, dimecres 9 de novembre» i «Abans, abans, abans, abans, abans, abans, abans, abans, abans d'ahir, diumenge 6 de novembre».

Al final de l'àudio els proposava tornar a reproduir Una pregunta, però online: elles m'enviarien les seues preguntes per correu electrònic i jo les repartiria aleatòriament (mai van arribar a respondre's, les profes no portem bé els deures, com es pot veure).

Què et fa por com a artista? servir serveix?, seria possible eliminar les diferents assignatures sense morir en l'intent?, per què pensar juntes?, quin creus que és la pregunta més buscada en Google en 2022?, com fer per a allargar el temps?

Recepta

Proposta 1/ Parar-se a pensar

1. Parar-se a pensar quin arxiu tens i no ho sabies.
2. Buscar entre caixes, galeries, llibres. Fer memòria. Potser guardaves bitllets de tren, monedes, postals, històries en un diari. Potser ara guardes imatges.
3. Disposar-les en forma d'arxiu, potser ja ho estaven.
4. Continuar. O no.

Proposta 2/ Fer de la memòria un arxiu

1. Pensar, fer memòria d'allò que guardaves sense pretensions, per plaer, per costum, sense voler volent. Fotografies de pintades al carrer, petxines de la platja, claus que no recordes què portes obren, targetes d'establiments als quals mai vas tornar o no penses utilitzar, propaganda d'"es ven" el teu cotxe.
2. Buscar-li un ordre, fer de la memòria un arxiu.

Proposta 3/ Una lectura compartida

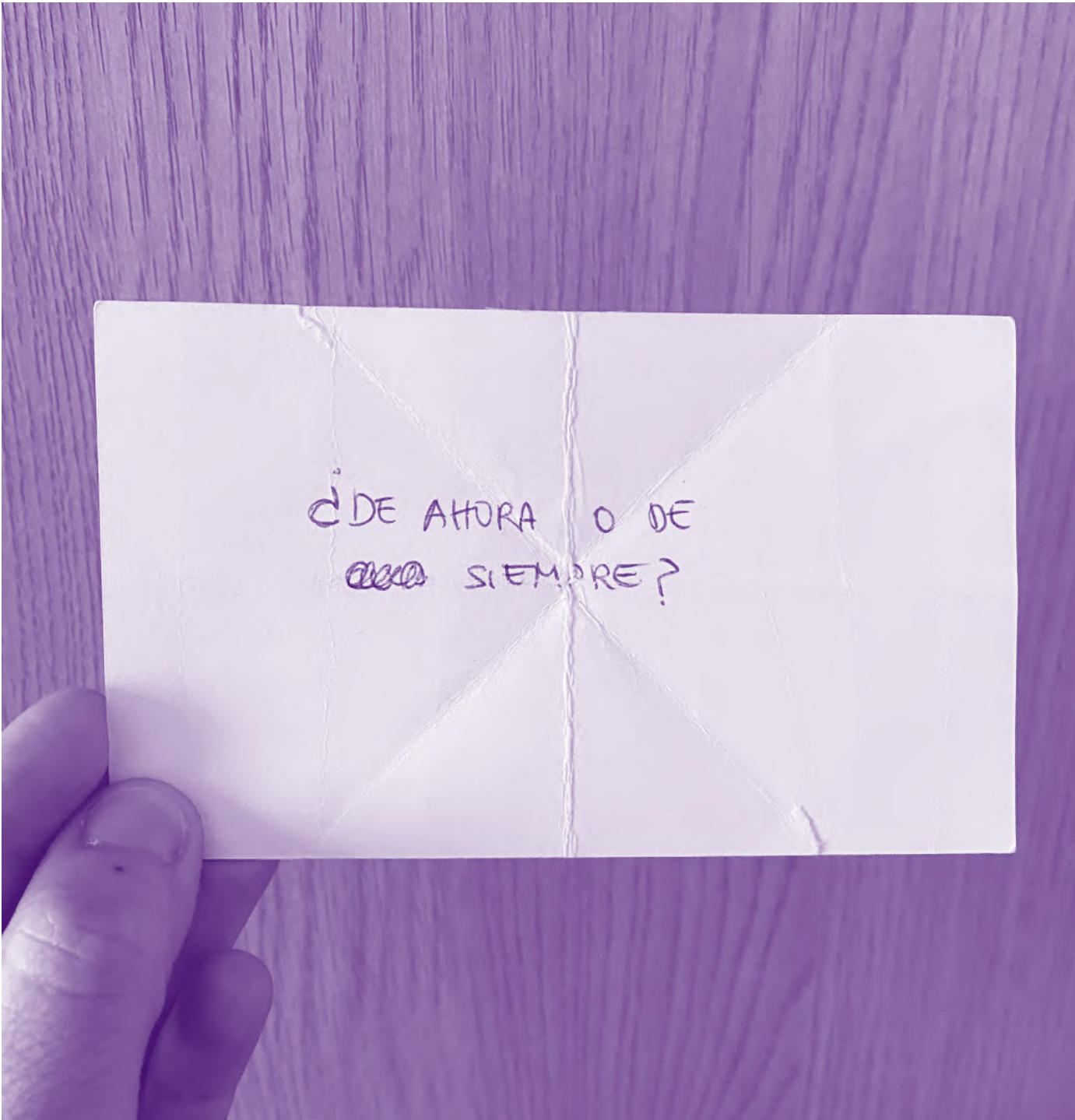
1. Més d'una persona llegeix un text durant el mateix període de temps, no al mateix temps ni en el mateix lloc, no és necessari.
2. Les participants comparteixen un document digital en el qual apunten, citen, reflexionen. Dialoguen, fan una lectura compartida.

Proposta 4/ Estirar del fil a un pensament

1. Arreplegar el recorregut que ha portat una idea, un pensament, fins que l'has vista clarament enfront de tu.
2. Apuntar, a manera de diari, primer aquella idea i, després, dia anterior a dia anterior, com s'ha anat generant.
3. Tirar fins que perds el fil d'aquell pensament.

Elena Rocamora Sotos (1996) va nàixer a Elx, Alacant, i anys més tard es va mudar a València, on principalment es dedica a compartir la vida amb les persones a les quals vol i a llegir. A través de la creació artística i l'educació, investiga sobre les estètiques de la proximitat; comprenent això com un fer-pensar mitjançant el cos i la paraula sobre la potencialitat del concepte de vulnerabilitat per a la construcció d'una ontologia relacional. És graduada en Belles arts a la Universitat Politècnica de València i ha realitzat el màster de Producció Artística en l'especialitat Pensament Contemporani i Cultura Visual en la mateixa institució i el màster de Professora de Secundària a la Universitat de València. En l'actualitat està desenvolupant la seua tesi dins de l'Escola Doctoral de la Universitat Politècnica de València.

A hand is holding a white envelope against a dark wood-grain background. The envelope is partially open, showing its triangular flap. Handwritten in black ink on the front of the envelope is the question: "¿DE AHORA O DE ~~DE~~ SIEMPRE?".

¿DE AHORA O DE
~~DE~~ SIEMPRE?

Proposta per a activar l'arxiu a l'aula a partir de l'obra de Marina González Guerreiro

Els pressupostos per a aquest grup de treball van ser: basar-se en l'obra de l'artista seleccionada, Marina González Guerreiro, i treballar el concepte d'art com a arxiu.

Això va donar lloc a una reflexió sobre l'obra de l'artista, centrant-se en els següents aspectes: l'efímer, el temps, la fragilitat del món físic, la fantasia i l'art (sense majúscules). Aquests conceptes van ser treballats mitjançant la creació d'un xicotet arxiu de pintura digital a manera d'obra diària abstracta. En ella, Sonia Alzola (professora) proposa associar un color predominant a les seues sensacions d'aquell dia. Les imatges són impreses en llenç i muntades en un antic mostrari de teixits francès. El resultat, *La Matière du Temps*, un objecte que juga amb la ficció de temps no viscuts en l'àmbit merament artístic.

A partir de *La Matière du Temps*, Sonia elabora dues propostes didàctiques en les quals aplica el mètode de creació experimentat amb el seu propi alumnat. En una d'elles, mitjançant tècniques humides, els alumnes tradueixen paraules a colors mitjançant les emocions que aquells vocables susciten en ells. Vocables com Komorebi, Kling o Chrysalism es tradueixen en un mural, de subtils variacions de color, format per tots els treballs del grup. La segona aplicació didàctica treballa la llum en la quotidianitat, posant l'accent en com la llum natural pot canviar la percepció d'objectes i/o espais que, sovint, ens passen desapercebuts: el trajecte d'anada o volta a l'institut, els llocs quotidians, els llocs d'espera, etc. A manera de readymade fotogràfic, Sonia proposa a l'alumnat realitzar el seu propi arxiu, sobre un lloc o objecte en concret.

Recepta

Proposta 1/ *La Matière Du Temps*

1. Inspira't en l'obra d'una artista, en el meu cas ha sigut la de Marina González Guerreiro i la seua idea de diari.
2. Busca informació i aproxima't a la seua obra.
3. Pensa en tu. Quins aspectes de la teua obra coincideixen amb els d'ella? Tot el que imagines ha d'agradar-te fer-ho; si no, rebutja-ho. El procés de treball també ha de ser adequat a les teues possibilitats. Deixa al teu subconscient temps suficient perquè les idees afloren i queda't finalment amb la que t'entusiasme.
4. Crea un pla de treball i segueix-lo sempre que pugues.
5. A mesura que la producció avança, comença a pensar en la presentació física de l'obra.
6. Amb el format físic definit i la major part de la producció realitzada, pensa en l'organització de la teua obra. Contempla un equilibri entre la teua idea original i els materials que has triat/ oposat per a realitzar-la.
7. Realitza el muntatge final. Tingues a mà tots els materials necessaris. Si no ix perfecte a la primera, busca solucions alternatives deixant un temps entre les sessions de treball. Recorda que la teua ment ho necessita per a idear noves solucions.
8. Mostra la teua obra, no sols en el lloc on estava destinada, sinó a qualsevol persona que conegues i mostre interès. Prova d'explicar-la, en algunes ocasions, després del seu visionat i, en unes altres, amb anterioritat, i comprova fins a quin punt canvia la percepció que tenen

els altres sobre ella.

8. Arreplega tots els feedbacks que pugues sobre la teua obra. Així mateix, pots autoavaluar-te de moltes formes, prova amb les següents preguntes: Era el resultat final el que esperaves? La teua percepció d'ella coincideix amb la dels altres? Hi ha una cosa millorable? Has gaudit fent-ho? T'ha servit per a alguna cosa o t'ha canviat en alguna cosa?

Proposta 2/ Traduir paraules a colors mitjançant emocions

1. Des d'un departament de llengua, se seleccionen vocables en altres llengües que descriuen emocions i sensacions difícils de traduir.
2. S'analitza la seua etimologia i s'aprèn el seu significat.
3. En classe de plàstica es proposa la seua traducció a un color o gamma de colors que, partint dels tons primaris, cree individualment l'alumnat. Podria fer-se en un quadrat de 20 x 20. Tècnica humida variable.
4. Es fa un mural conjunt amb tots els tons obtinguts i es col·loca sobre ells la paraula cal·ligrafiada amb una breu explicació.
5. S'exposa en algun lloc del centre educatiu.

Proposta 3/ La llum en la quotidianitat

Sèrie de fotografies amb el mateix enquadrament i al mateix objecte/espai basades en els ready-mades o moments quotidians. Pot posar-se com a exemple els trajectes a l'escola, moments o llocs rutinaris del dia a dia, llocs d'espera, etc.

1. Es triarà algun enquadrament en el qual la llum siga l'element protagonista.
2. Es realitzaran diferents fotografies del mateix enquadrament en diferents moments i amb diferents tipus de llum.
3. D'entre elles es triaran tres que destaquen per la seua composició i la seua qualitat tècnica i artística.
4. (Opcional) De les seleccionades, es realitzaran valoracions gràfiques en clarobscur amb diferents tècniques: carbonet, tinta i una altra a l'elecció de l'alumne/a.

Sonia Alzola Andrés (1974) és doctora en Belles arts per la Universitat Politècnica de València. Des de fa vint anys, és professora d'educació secundària i batxillerat en l'àrea de les arts plàstiques.

Per a Sonia, l'objectiu dels ensenyaments artístics ha de ser el dotar a l'alumnat de les eines necessàries per a expressar lliurement la seua pròpia visió del món, tant exterior com interior, mitjançant els elements del llenguatge visual. Quasi des dels seus inicis, Sonia va abandonar els llibres de text a les aules per a centrar-se en construir experiències sensibles amb l'alumnat. La seua metodologia actual és un híbrid entre l'aprenentatge basat en projectes, la ludificació i l'aplicació del currículum més enllà de les quatre parets de l'aula; propiciant així una participació democràtica, on el rellevant de la formació siga vivencial i d'aquesta manera aplicable a altres facetes vitals.

Pel que fa a la seua trajectòria artística, des dels inicis la seua línia de treball es va centrar en instal·lacions en espais naturals, basades en textos poètics orientals, d'una banda, i en la imatge digital, de l'altra. Encara que, sovint, ha unit totes dues disciplines donant lloc a un producte híbrid. En l'actualitat, usa la fotografia com un llenç sobre el qual treballa infogràficament fins que aquest adquireix una qualitat pictòrica pròpia d'altres disciplines, i que no és sinó l'expressió de mons i estats de consciència propis.

Els seus projectes són, en definitiva, un intent d'acostar-se a l'expressió mínima, a l'acte immediat... a l'apreciació de l'art en la quotidianitat.

J'aime les nuages...
Les nuages qui passent...
la-fus... la-fus... la-fus...
merveilleux nuages!

01 7 10 22 (09 47 23 27 - 01 28 00 00)
02 21 09 22 (09 47 23 27 - 01 28 00 00)
03 12 09 22 (09 47 23 27 - 01 28 00 00)
04 8 10 22 (09 47 23 27 - 01 28 00 00)

25/9
L. date
Dont le langage et vide
Neuf & autonome

23/9
Scapier (avant)

22/9

1 - Juin 1980
MANTIS

JOURNAL INTIME
NUAGES

Grafiti i espai públic

Proposta per a activar l'arxiu a l'aula a partir de l'obra d'Álvaro Porras

L'artista seleccionat per Sergio Taboada va ser Álvaro Porras.

El treball d'Álvaro en el context urbà a través d'accions mínimes i altres pràctiques experiencials venien com a anell al dit per al projecte d'art mural KRMN CREW que Sergio porta desenvolupant amb alumnes de 4t d'ESO des de fa 5 anys.

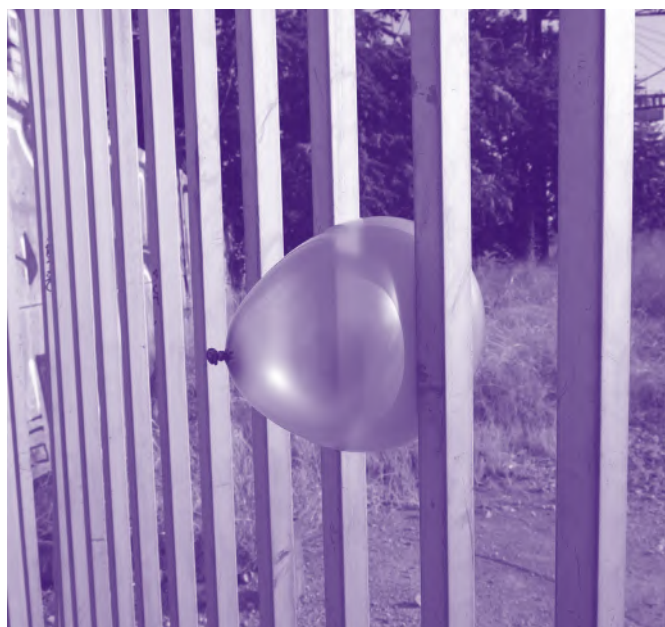
Després d'explorar el concepte d'arxiu amb el grup i estudiar l'obra de l'artista, Sergio va decidir abordar el projecte des d'una perspectiva en la qual l'arxiu anava a ser concebut com a memòria cultural urbana a través del registre i classificació de diferents intervencions del seu entorn quotidià. Així doncs, els alumnes, després de la sensibilització i motivació cap al projecte, es van llançar al carrer a prendre fotografies d'aquelles accions que els cridaren l'atenció pel seu caràcter expressiu, sense importar el seu nivell d'estètica i sense defugir a debats clàssics d'aquesta disciplina com a «vandalisme vs. art».

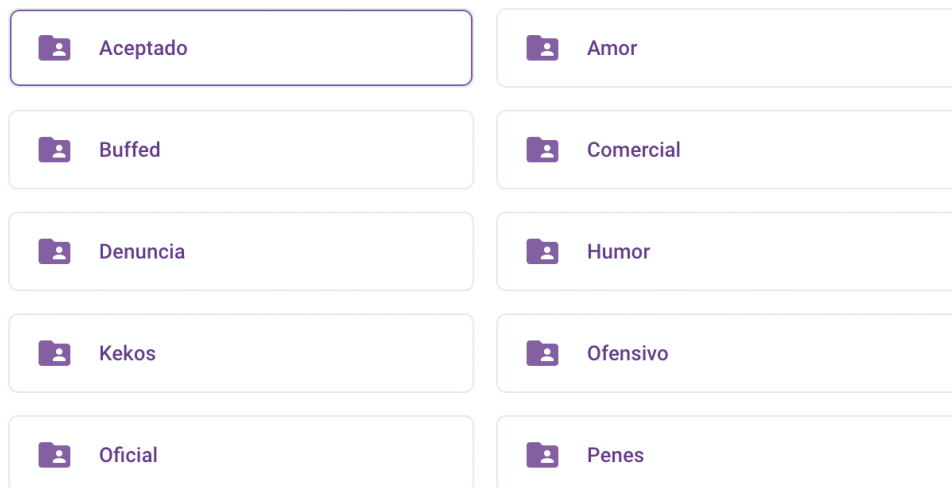
La grata sorpresa va ser l'acceptació immediata per part del grup i la seua participació, aconseguint una gran quantitat de fotografies en molt poc temps i permetent, per tant, un treball de classificació i un fòrum per al debat molt interessants.

La classificació taxonòmica (categories) va ser relativament senzilla, sent la folclonòmica (etiquetes) més lenta i complexa. L'ús de fotografies geolocalitzades va permetre, a més, un registre que podríem dir geogràfic, ja que es va aconseguir desenvolupar un mapa de totes les intervencions registrades.

El resultat final d'enguany pretén iniciar un treball amb una clara intenció de

permanència en el temps, en el qual, curs rere curs, s'aconsegueixca tindre un registre cronològic que siga memòria cultural col·lectiva i que es relacionaria amb el relat historiogràfic que impregna el treball d'Álvaro, donant cohesió a tot el projecte.

Recepta

Proposta 1/

1. Llegeix, absorbeix, fagocita tot el que puga caure a les teues mans sobre el concepte d'arxiu en l'art.
2. Estudia al teu artista, serà la teua referència. L'espurna que calarà el foc. La inspiració per a l'èxit en la següent etapa.
3. Ix al carrer, alça el cap de la pantalla i observa al teu voltant. Troba accions mínimes amb afany expressiu.
4. Treu el mòbil de la butxaca i dispara. Fotografia les intervencions, captura el moment, converteix el record en una cosa tangible.
5. Posa-ho tot junt en un lloc on pugues tornar. Serà el teu calaix de sastre. Emmagatzema-ho per a no perdre-ho.
6. Torna al teu magatzem, calaix o carpeta i ordena. Recorda que hi ha diverses maneres d'ordenar i totes poden conviure.
7. Ara ve el millor. Compartiu els vostres arxius i convertiu-los en un arxiu únic. Haureu de parlar molt; fins i tot discutir. Però el més important: avanceu i aprendre junts.

y como se mezcla lentamente
 y se le echa caldura de
 limón, exprimimos el
 limón en agua fría y
 se añade la elaboración de las
 gomas con " de las caras,
 (intento no perder aire,
 con una lengua) se bñen
 los bizcochos en el zumo
 de limón (se le puede
 añadir limoncello).
 - se coloca una copa de
 mezcal en una copa de gelatin
 en otra copa un bizcocho partido
 por la mitad y se rellena
 repitiendo el proceso
 en copas se mete en la
 nevera 3h y antes de
 servir se espolvorea con
 ralladura de limón.

como
 hacer

Sergio Taboada Nadal és Enginyer en Disseny Industrial i Desenvolupament de Producte per la Universitat Politècnica de València, artista (una poc frustrat, segons les seues paraules...) i, des de fa quasi 20 anys, professor d'Educació Plàstica, Visual i Audiovisual d'Educació Secundària, en el Col·legi La nostra Senyora del Carmen de Bétera.

Té 47 anys, casat i amb 2 fills de 16 i 13 anys, dels quals, a més de pare, també és professor. Fa uns 10 anys va eliminar els llibres de text de la seua assignatura i explica que això va fer que, de manera immediata, millorara no sols com a professor, sinó també com a artista, a causa de la necessitat de generar continguts i activitats que realment repercutiren d'una forma significativa en l'aprenentatge dels seus alumnes, amb tota la càrrega d'estudi i investigació que això comporta.

Quasi alhora que va començar a treballar amb materials propis, va començar a traure l'assignatura de les 4 parets, no sols amb activitats complementàries i visites a museus, sinó també canviant l'escenari d'aprenentatge en el col·legi. D'aquesta forma, la 3a avaluació de cada curs va començar a ser coneguda

entre els seus alumnes com l'avaluació en la qual Sergio feia algun projecte «bonic», i aleshores van nàixer projectes que el van portar a convertir-se més en un aprenent constant que en un mestre. La inspiració d'aquella època va ser molt gran i fruit d'ella van sorgir tallers de grafiti quan quasi ningú ho acceptava ni ho secundava, projectes de reciclatge de plàstic que van donar a llum a simpàtics robots plens d'ànima, col·laboracions amb altres artistes que visitaven el col·legi per a donar xarrades i consells als alumnes, tallers d'action painting i foment de la creativitat al pati, exposicions temporals d'alumnes i, finalment, el projecte d'art mural KRMN CREW, que es duu a terme des de 2018 i ja porta 4 murs de 12 x 3 m al pati del col·legi, en total uns 150 m² d'art generat íntegrament per alumnes.

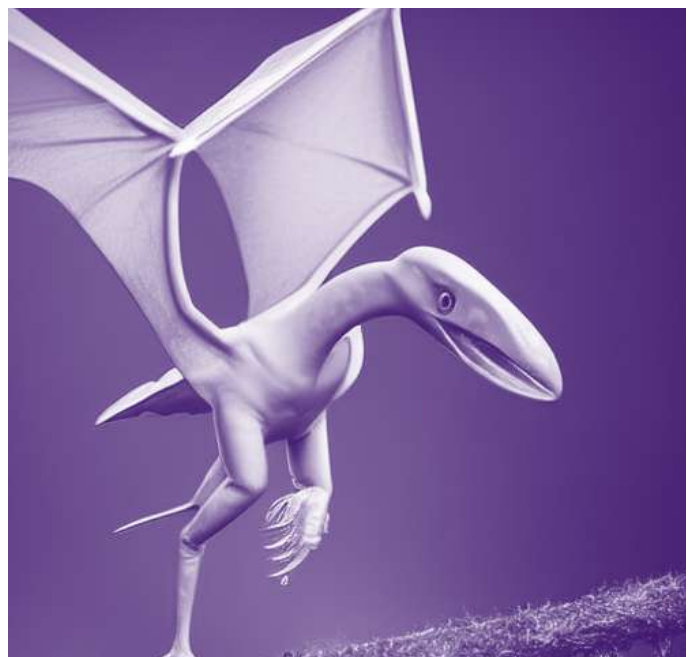
Imaginaris de futur

Proposta per a activar l'arxiu a l'aula a partir de l'obra de Darío Alva

La introducció que fa Jorge Blasco al seu llibre *Achivar* proposa de manera reiterada que l'arxiu no és una cosa estanca o momificada, sinó un procés en moviment i amb múltiples agents. La visió holística de l'autor explica que l'arxiu ha de ser contemplat com una xarxa que no s'esgota en el material arxivat, sinó que s'estén als arxivadors, els mitjans d'arxiu i les infraestructures físiques que intervenen. Aquesta macroxarxa és, a més, alguna cosa en mutació constant i sense un final ferm. La pròpia absència de final provoca que la definició d'arxiu es veja privada de definició tancada. Del mateix llibre, de l'article «Arxiu, registres i poder: de la teoria postmoderna a la performance arxivística», extrac la insistència de Schwartz i Cook en el fet que l'agent arxivador pren un paper actiu, polític i esbiaixat en la creació del repositori. No hi ha exercici de memòria, i l'arxiu ho és, que no porte amb si una manipulació del recordat en favor de la subjectivitat de l'agent encarregat.

M'ha resultat especialment interessant la forma amb què Darío Alva confereix personalitat als éssers que integren les seues propostes. L'ampliació de la imatge on l'artista ens acostava als seus personatges, el zoom brutal i hiperrealista al qual ens obliga, ens espanta a prevaldre la textura del personatge sobre la seua forma, a concedir-li més atenció a les característiques de la seua dermis que a la seua grandària o silueta, que en moltes ocasions queden ocultes per l'ampliació de la imatge. L'atenció que l'autor li ofereix a la pell arriba a ser explícita en alguna de les seues peces. En una de les seues propostes veiem a una criatura d'aspecte simiesc (la forma

completa del qual no podem apreciar, més enllà de la zona baixa del cap i del seu pit) devorant un extracte de pell humana ampliada i amb anotacions anatòmiques. L'artista em convida a una recuperació del detall de les nostres textures, que en moltes ocasions es desdibuixa quan pensem, recordem a algú o elaborem mentalment una imatge d'aqueixa persona. La pell i els zooms més potents els reservem per a nosaltres mateixos. Les nostres ferides, els nostres grans, les nostres xicotetes marques de naixement, les nostres pigues o les nostres rojors provocades per una al·lèrgia misteriosa les reservem a la discreció dels nostres propis ulls. Aquests detalls semblen sostraure's, no obstant això, quan tracem una imatge mental de l'altre. En l'obra d'Alva veig reconquerida aquella atenció al detall dèrmic aliè.

Recepta

Proposta 1/ El meu xicotet arxiu personal

Amb la intenció d'experimentar en relació amb la funció de la pell com a arxiu d'històries, he procedit a la creació d'un xicotet arxiu personal. He anat recopilant fotografies d'algunes alteracions que he descobert en el meu cos, acompanyades d'un xicotet text en el qual abordava la forma en què aquestes alteracions van haver de produir-se. La premissa en aquest xicotet exercici de col·lecció era donar veu al cos. He volgut que la dermis i les seues marques s'anticiparen al rastreig intel·lectual. He afegit a la col·lecció, per tant, únicament aquelles marques que he descobert (o redescobert) en una trobada accidental amb el meu propi cos. He rebutjat aquelles que he buscat a consciència. Crec que aquesta manera d'operar m'ha posat en contacte amb històries «arxivades» en la meua pell, però oblidades durant llarg temps. Aquest arxiu ha sigut compartit amb la resta d'integrants del grup d'investigació en la sessió presencial de novembre.

Proposta 2/ Proposta per a treballar amb l'alumnat

La lectura, els artistes assignats i el meu xicotet experiment personal m'han espentat en el plantejament de la següent proposta. Considere que, més enllà de la creació d'un nou arxiu, pot resultar interessant subratllar al costat de l'alumnat l'existència d'un arxiu que ja existeix i acompanya cadascun de

nosaltres des del nostre naixement: la pell. La pell és el compendi de cicatrius, símbols recordatoris d'esdeveniments més o menys traumàtics, d'autoafirmació en forma de tatuatges, de xicotetes xulles quan s'apropa un examen, de dibuixos fets a boli durant les classes més avorrides, de grans vius i marques de grans antics, de padrastres i ferides lleus autoinfligides en moments de nerviosisme. Carreguem, doncs, amb un arxiu viu i en constant mutació, com anunciava la introducció d'Archivar i que, com ocorre amb els personatges diversos de Darío Alva, configura la nostra identitat també canviant en un major grau del que solem concedir-li.

Fase 1

Sense anunciar a l'alumnat les característiques de la dinàmica, es mostraran diverses peces de Darío Alva. Es demanarà a l'alumnat que cree una xicoteta història per als personatges, un xicotet «d'on venen» i «on van» de no més de 8/9 línies. Una vegada acabada la redacció, es compartiran les històries i el docent posarà sobre la taula els casos (segurament quantiosos) en els quals siguen les característiques dèrmiques del personatge el que haja activat la imaginació de l'estudiant. Amb això es pretén centrar l'atenció de l'alumnat en aquell oblidat acompanyant que és la pell, que constituirà l'escenari en el qual elaborarem la proposta. En una segona fase es demanarà a l'alumnat que s'inspeccione a si mateix en diversos nivells. El treball està destinat a l'assignatura de Valors Ètics de segon curs.

Fase 2

Nivell 1. Passat recent: busca, observa, fotografia i apunta en la teua llibreta aquells elements que estan en la teua pell ara i no eren ací fa un mes (marques de bolígraf, rasposos, ferides, blaus...). Apunta, a més, quin d'ells ha causat aquestes alteracions. En cas de desconèixer-ho, planteja què creus que podria haver-les causat.

* S'intentarà evitar la paraula «imperfecció» en relació amb aquestes alteracions. Fugirem durant l'exercici d'establir judicis sobre les diferents marques sobre les quals l'alumnat pose la seua atenció.

Nivell 2. Passat distant: busca, observa, fotografia i apunta en la teua llibreta aquells elements que estan en la teua pell des de fa més d'un mes (ferides longeves, tatuatges, cicatrius, etc) i, de nou, acompanya l'anotació de la història que dona origen a cadascuna d'aquestes alteracions.

Nivell 3. Futur: es reflexiona ara al voltant de l'alumnat sobre l'arxiu viu que resideix en cadascun d'ells i la inevitable mutació a la qual aquest es veurà sotmès en els següents anys. Es demana a l'alumne a continuació que reflexione i escriga un breu text sobre els canvis que creu que viurà la seua pell en els anys següents (tatuatges planificats, possibles mostres de cansament, sanació de l'acne, etc). Amb això es busca deixar constància del caràcter impermanent d'aquest i de qualsevol arxiu.

Pell de grup: finalment, es demanarà a cadascun dels alumnes que seleccionen una alteració de les elaborades en el nivell 1 o el 2, així com una de les alteracions anticipades del nivell 3. L'alumnat ha de seleccionar aquelles

dues alteracions que pense que descriuen una part original de la seua personalitat. A continuació, se'ls demanarà individualment que li mostren i li expliquen a un company o companya de la seua elecció totes dues alteracions. La persona receptora d'aquesta informació serà l'encarregada d'escriure un xicotet text titulat «El que va voler explicar-me la pell del meu amic o amiga». Per a finalitzar la dinàmica, el conjunt d'aquests escrits s'arxivarà en un document que portarà per nom «La pell del grup».

Albert Martínez Artero és graduat en Filosofia per la Universitat de València i graduat en Art Dramàtic per l'Escola Superior d'Art Dramàtic de València. Prefereix, per pudor, aquests títols al d'«actor» o «filòsof». Albert intenta, des dels seus anys de formació, trobar territoris comuns entre les dues disciplines que l'apassionen. Perseguint aquest projecte, acabaria impartint classe d'Estètica i Teatre a la Universitat de València, gràcies a una beca FPU, i de Teatre i Estètica a l'Escola Superior d'Art Dramàtic. Sempre ha preferit les àrees temàtiques mixtes, i continua sent així. Des de fa quatre anys, és professor de Filosofia en l'IES la Foia de Bunyol, on imparteix classe des dels nivells inicials de l'ESO fins a batxillerat. Adora les possibilitats de la Filosofia per a superar el camp de l'abstracció i acabar irrompent en la quotidianitat dels adolescents. Coordina també el taller de teatre del centre i la revista dels estudiants. Ha actuat en obres de teatre com Shhhh!, obra reconeguda amb el premi SGAE, i escrit un parell d'elles, sent guardonada la seua obra Guerra! amb el premi d'escriptura creativa de la Universitat de València. Això últim, encara que també li genere un poc de

pudor, li agrada dir-ho. En aquest moment es troba en aquells llimbs particulars del qual se sent satisfet per un treball en l'institut que li agrada i li dona seguretat, però que ja ha realitzat prou temps per a témer l'estancament. Entre els projectes de curt termini d'Albert es troben doctorar-se (o bé reprenent la tesi iniciada durant el seu contracte FPU, o bé, i això és més probable, rebutjant-la i començar-ne una altra), la creació d'un repositori de dinàmiques educatives que facen ús d'obres d'art per a acostar a l'alumnat de l'últim cicle de l'ESO a la Filosofia, estudiar la carrera de Psicologia i viatjar a Atenes. Els seus projectes a llarg termini estan sent reinventats en aquest moment. Descobreix recentment el plaer d'utilitzar bicicleta.

Proposta per a activar l'arxiu a l'aula a partir de l'obra de M Reme Silvestre

Amb el propòsit de reflexionar sobre la idea d'arxiu com a eina de treball per als estudiants d'art, es va formar un grup de treball integrat per professionals d'ensenyament artístic. D'ací allà, d'allà ací. He tingut la sort de formar part d'aquesta iniciativa.

Partint de la producció i investigació dels creadors del programa Art i Context de l'IVAM, la nostra intenció a nivell col·lectiu era la de propiciar un intercanvi reflexiu que derivara en una sèrie de metodologies, recursos i activitats per a portar a les aules.

Cada integrant del grup teníem l'opció d'abordar la reflexió a partir d'una de les artistes del programa Art i Context. Per a la meua proposta personal vaig triar a M Reme Silvestre, l'obra del qual no coneixia fins a aquell moment, i que ha suposat un gran descobriment a nivell personal.

El seu treball gira al voltant de les diferents nocions del cos humà i porta a considerar inseparable la relació física de l'obra amb l'espectador, d'ells amb el propi espai i, al seu torn, amb el recorregut que genera.

Silvestre planteja una visió crítica sobre els efectes del neoliberalisme en aspectes relacionats a la nostra pròpia fisicitat. Bodi-building, superaliments, cirurgia, pírcings, tutorials de maquillatge, filtres de vídeo, etc. Opcions a la carta per a una definició de la nostra corporalitat, el resultat de la qual és la majoria de vegades projectat a través del prisma meta-audiovisual de les xarxes socials.

Aquesta idea de cossos intervinguts, que es contextualitzen en una cultura enfocada al rendiment, a l'eficiència i a les solucions ràpides –tecnologia mitjançant–, em va portar a pensar que operem de manera semblant en

les àrees més intangibles de la nostra identitat. Aquelles que estan relacionades amb la nostra salut mental.

De la mateixa manera que M Reme Silvestre descontextualitza productes d'ús sanitari per a convertir-ho en objecte d'art i material per a la comunicació visual, les eines de coaching i creixement personal en el context de la creació, generen en l'espectador una sèrie de tensions que ens remetent a la desconexió amb la naturalesa. Ens parlen de l'externalització en els processos més íntims de la nostra pròpia experiència.

Una d'aquestes eines és la roda de la vida. Amb ella poden avaluar-se –en una escala de zero a deu– aspectes com l'amor, el treball, la família, etc. He volgut aplicar aquesta eina per a l'anàlisi corporal, com a complement al rendiment d'activitats com l'esport i l'activitat física, aspectes que ja treballa Silvestre.

Tots guardem un registre d'experiències en els nostres propis telèfons. Les imatges que emmagatzemem en les nostres galeries de fotos serveixen de base per a la generació d'un arxiu. Les categories per a classificar les imatges són el resultat d'una definició prèvia, que pot variar en funció de cada individu, i que correspon a les parts del cos que volem avaluar al llarg de la nostra vida.

La generació de l'arxiu pot realitzar-se a partir del receptari creat al llarg de les sessions del grup de reflexió. La intenció és poder treballar amb aquesta eina a partir del pròxim curs, a fi de planificar-la amb suficient antelació.

Recepta

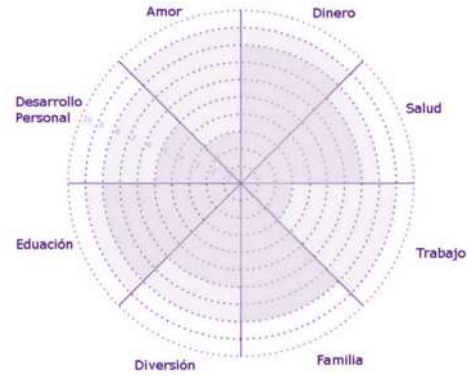
Ingredients: àlbums fotogràfics i arxius personals dels teus últims vint-i-cinc anys de vida, un ordinador, algun programa d'edició i retoc d'imatges, i les teues emocions i pensaments.

1. Analitza l'obra de l'artista M Reme Silvestre i desenvolupa un document amb les idees més destacades sobre el seu treball.
2. Basant-te en l'eina «la roda de la vida», utilitzada en coaching de creixement personal; avalua les diferents fases de la teua pròpia percepció corporal i autoimatge, substituint les àrees o parcel·les vitals per diferents parts del teu cos.
3. Realitza l'exercici per a les següents etapes: infància, adolescència i joventut.
4. Selecciona algunes imatges que il·lustren la informació prèviament analitzada en les tres rodes, cercant en els teus àlbums i arxius personals.
5. Defineix un model que organitze les imatges, reordenant-les per categories (prèviament has de definir el criteri que usaràs per a categoritzar, justificant la teua decisió).
6. Documenta cada categoria en una peça audiovisual que dure 60 segons.

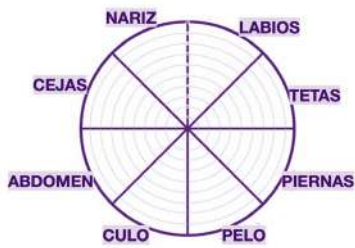
Rueda de la vida (coaching)

Areas o parcelas vitales

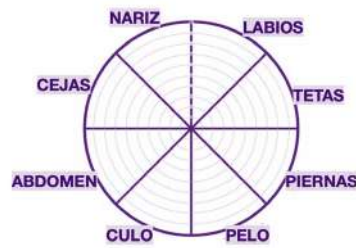
- Amor
- Dinero
- Salud
- Trabajo
- Familia
- Diversión
- Educación
- Desarrollo personal

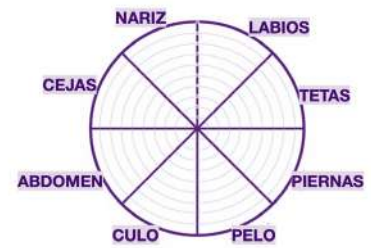
Ejemplos

Infancia

Adolescencia

Juventud

Silvia Flórez Duarte. Vaig nàixer a Lima, però em sent d'ací i d'allà. Em vaig llicenciar en Belles arts a València i em vaig graduar en Enginyeria de Disseny Industrial a Milà; però no em considere artista ni dissenyadora.

Això em va ajudar a sentir-me a gust amb el fronterer i a definir un territori particular des de les meues pròpies incerteses. De sobte es va començar a dibuixar un camí nou. Volia dedicar-me a l'activisme cultural, comunicant el valor de la creativitat. Havia descobert el poder transformador de les indústries creatives. Així, l'any 2000 vaig fundar la revista DXI, en la qual em vaig dedicar a generar continguts i a coordinar col·laboracions amb la finalitat de visibilitzar les diferents expressions al voltant de la creació contemporània.

Per a difondre millor les meues idees i les idees alienes, vaig estudiar un Màster d'Edició a la Universitat Pompeu Fabra. I a partir d'aquesta formació, vaig poder desenvolupar amb major solvència els meus primers projectes com a editora i redactora independent.

A poc a poc em vaig anar adonant que el pensament crític no sols podia estimular-se mitjançant les publicacions, sinó també

a través d'exposicions i activitats culturals.

I és així com durant els últims anys em vaig interessar per la gestió cultural, treballant en entitats com el Foment dels Arts i del Disseny (FAD) o en projectes com World Design Capital València 2022.

Des de l'any passat soc professora en LABA València, on faig classes de Desenvolupament Professional, Projecte Individual i Pràctica Professional, dins del Grau de Disseny Digital i Multimèdia. I seguisc interessada en projectes de comissariat i dinamització cultural, amb el fronterer sempre per bandera.

CONSELL RECTOR DE L'IVAM

President

Vicente José Barrera Simó
Honorable Vicepresident Primer i Conseller de Cultura i Esport

Vicepresidenta

Pilar Añó Santiago
Secretària Autònoma de Cultura i Esport

Secretària

Livia Pérez Castelló
Cap de Gestió Administrativa de l'IVAM

Vocals nats

Nuria Enguita
Directora de l'IVAM
María Eugenia Vives Arlandis
Subsecretaria de Cultura
Pilar Tébar Martínez
Directora Gral. de Cultura i Patrimoni

Vocals designats

Mercedes Roldán Sánchez
Subdirectora General de Museus Estatals (Representant del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport)
Amparo Carbonell
Membre CVC
Irene Ballester
Membre CVC
Vicente González Móstoles
Membre CVC
Ester Alba Pagán
Vicerrectora de Cultura i Societat de la Universitat de València
Mª Salomé Cuesta Valera
Vicerrectora d'Art, Ciència, Tecnologia i Societat de la Universitat Politècnica de València
Vicent Benet
Catedràtic de Comunicació Audiovisual de la Universidad Jaume I de Castelló
Rosa María Castells
Directora de col·leccions museístiques del MACA d'Alacant
Ester Pegueroles
Artista i fotògrafa
Gerent de l'IVAM
Representant de l'Advocacia General de la Generalitat, sense vot

IVAM INSTITUT VALENCIÀ D'ART MODERN

Directora

Nuria Enguita

Directora Adjunta

Sonia Martínez

Secretària de Direcció

Carmen Aguilera

Administrativa de Gerència

Mª Jesús Sendra

Registre

Cristina Mulinas, Manuel Teba, Alejandro Ituarte, Marisa Martínez

Restauració

Maite Martínez, Isidre Sabater, Ángela Bayo

Conservació

Carmen Marín, Marta Arroyo, Irene Bonilla, Maíta Cañamás, J. Ramon Escrivà, Mª Jesús Folch, Raquel Gutiérrez, Teresa Millet, Sandra Moros, Josep Salvador

Gestió Econòmica

Carmen Monteagudo, Vanesa Abad, Mònica Bernad, Ángel López

Gestió Administrativa

Livia Pérez, Roseta Blasco, Lola Chiner, Ana García, Luis Royo, Teresa García, Inmaculada Montañana, Marina Sarrión

Publicacions

Vicky Menor, Juan Ramón López, Josué Domene

Comunicació y Xarxes socials

Juana Camps, Carmen Valero, Carmen Simón

Atenció al públic i Amics de l'IVAM

Belén Aznar

Activitats i projectes culturals

Mª Ángeles Valiente, Jorge García, Patricia Marzal

Educació

Irene Llàcer, José Agustín Martínez, Encarnación Martínez

Biblioteca y Centre de Documentació

Eloísa García, Antonieta Grijalvo, Félix Salas

Fotografia

Juan García Rosell

Tecnologies de la Informàtica i Comunicació

Alberto Mata, Rafael Estruch, Toni Montiel

Manteniment

Daniel Cámara, Manolo Peris, Dani Llácer,
Miguel García, Óscar Esteban, Vicente Barberá

Seguretat

José Ramón López

PUBLICACIÓ**Edició**

Elena Sanmartín Hernández

Textos

Albert Martínez Artero
Elena Rocamora Sotos
Elena Sanmartín Hernández
Irene Linares Antolinos
Sergio Taboada Nadal
Sonia Alzola Andrés
Silvia Flórez Duarte

Imatges

Claudia Dyboski
Ali A Maderuelo
Darío Alva
Diego Navarro
Elena Sanmartín Hernández
Irene Linares Antolinos
Julia Castelló
Marina González Guerreiro
M Reme Silvestre
Sergio Taboada Nadal
Sofía Alemán

Producció

Institut Valencià d'Art Modern, Valencia
2023

Disseny

Elena Sanmartín Hernández

Traducció

Álvaro Muñoz

Impressió

Impresum

ISBN: 978-84-482-6892-3

GENERALITAT
VALENCIANA

IVAM

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE CULTURA
Y DEPORTE